

HANDLÄGGARE/ENHET
Arbetslivsenheten
Joa Bergold/CA

DATUM
2011-10-11

DIARIENUMMER
20110350

ERT DATUM
2011-0629

ER REFERENS
S2011/5725/FST

Socialdepartementet
103 33 STOCKHOLM

LOs yttrande över SOU 2011:51 Fortsatt föräldrar – om ansvar, ekonomi och samarbete för barnets skull

LO har givits möjlighet att yttra sig över SOU 2011:51 Fortsatt föräldrar – om ansvar, ekonomi och samarbete för barnets skull. LO har valt att yttra sig om nedanstående förslag och har följande synpunkter:

Sammanfattning

- LO är positiv till principen om att utöka möjligheterna för båda föräldrar att kunna ta del av familjeekonomiska ersättningar vid växelvis boende för barnen.
- Samtidigt anser LO att utredningen tar allt för lätt på de ekonomiska konsekvenser för framförallt ensamstående kvinnor med låga inkomster som förslagen i vissa delar får.
- LO stödjer ambitionen att i ökad utsträckning fördela och knyta familjepolitiska ersättningar till vardera föräldern. Men för att en ökad individualisering inte ska få negativa effekter på den ekonomiska jämställdheten krävs en omfattande och verkligt verkningsfull jämställdhetspolitik inom såväl den ekonomiska politiken som på arbetsmarknaden. Inte en politik som ökar klyftorna mellan kvinnor och män som sker idag.
- LO är i grunden positiv till utredningens förslag att öka möjligheterna för föräldrar att dela barnbidraget mellan sig.
- Det är viktigt att se till att reglerna om delning utformas så att de inte missgynnar samkönade par, där det kan dröja innan den ena parten blir registrerad som vårdnadshavare.
- LO tror att utredningen underskattar såväl de administrativa kostnaderna, som svårigheterna att definiera vad som ska räknas som växelvis boende och potentiella konfliktytor mellan föräldrarna.

POSTADRESS 105 53 Stockholm
BESÖKSADRESS Barnhusgatan 18
TELEFON 08-796 25 00 TELEFAX 08-24 52 28
E-POST mailbox@lo.se HEMSIDA www.lo.se
ORGANISATIONSNUMMER 802001-9769
BANKGIRO 368-4834 PLUSGIRO 8 50-8

Landsorganisationen i Sverige

- LO stödjer förslaget att förändra bostadsbidragets utformning vid växelvis boende, men anser att det krävs tydliga övergångsregler för de föräldrar som kommer att få ett minskat ekonomisk bistånd. Det är ett reellt problem att reformen av bostadsbidraget vid växelvis boende kommer att slå hårt mot gruppen ensamstående kvinnor med låga inkomster. Det krävs ett helhetligt politiskt grepp för att stärka kvinnors ekonomiska position överlag.
- LO står bakom målsättningen att föräldrar i första hand ska avtala om underhållsbidrag och inte förlita sig på underhållsstödssystemet. Inte minst kan det innebära att fler barn får ett högre underhåll än idag. Det är dock viktigt att inga föreslagna förändringar leder till att det blir svårare för boendeföräldern att få ut det underhåll som föräldern är berättigad till utan förseningar.
- LO stödjer förslaget att öronmärka de olika typerna av ersättningsdagar (SGI-dagar och lägstanivå-dagar) inom föräldraförsäkringen med hälften till vardera föräldern.

Familjepolitikens inriktning och syfte

LO är medveten om att utredningens direktiv är begränsat till förändringar i de familjeekonomiska regelverken särskilt riktade till särlevande föräldrar. LO anser ändå att det finns anledning att poängtera principerna för familjepolitiken i stort.

LOs utgångspunkt är att familjepolitiken ska underlätta för föräldrar att kombinera en god omsorg om barn med förvärvsarbete. LO anser att familjepolitiken ska bidra till att minska ekonomiska skillnader mellan barnfamiljer och andra, såväl som mellan barnfamiljer. Familjepolitiken ska underlätta för föräldrar att vara ekonomiskt självständiga och understödja jämställdhet mellan kvinnor och män. Därför är det viktigt att familjepolitiska reformer bidrar till att minska skillnaderna i under vilka villkor mödrar och fäder har möjlighet att delta i arbetslivet. En ökad individualisering av familjeekonomiska ersättningar bidrar till en jämnare fördelning av omsorgen av barn mellan föräldrarna och mer likställda förutsättningar på arbetsmarknaden.

LO är därför principiellt positiv till utredningens förslag att utöka möjligheterna för båda föräldrar att kunna ta del av familjeekonomiska bidrag vid växelvis boende för barnen. I flera avseenden är regelverket föråldrat. De föreslagna förändringarna speglar dels den utveckling mot en ökad andel växelvis boende för barn vid separationer som skett under senare tid. Dels ger förslagen en viktig signal om föräldrars delade ansvar för omsorgen om sina barn.

Reformer som knyter familjeekonomiska ersättningar till vardera föräldern sjösätts emellertid än så länge i en verklighet där såväl omsorg som ekonomiska förutsättningar är ojämnt fördelade mellan mödrar och fäder. Inom familjepolitiken kan övergångsregler behövas, samtidigt som det krävs kraftfulla åtgärder på flera andra områden för att stärka kvinnors ekonomiska självständighet. LO anser att utredningen tar allt för lätt på de ekonomiska konsekvenser för framför allt ensamstående kvinnor med låga inkomster som förslagen i vissa delar får. Trots utredningens omfattande probleminventering framstår de slutliga förslagen som i vissa avseenden som märkligt kontextlösa. Det är en brist att utredningen valt att inte väga in fördelningsekonomiska aspekter ur ett jämställdhetsperspektiv i sina förslag. Utredningen föreslår ett antal förändringar i de familjeekonomiska regelverken som bättre speglar föräldrarnas antagna försörjningsbörd. En lika viktig aspekt är föräldrarnas faktiska ekonomiska villkor. Fortfarande skiljer mäns och kvinnors ekonomiska förutsättningar generellt från varandra. Ökade skillnader mellan föräldrahushållens ekonomiska villkor kan inte anses vara i barnets bästa intresse.

LO anser även att regeringen utifrån utredningens principiella resonemang om vikten av att skapa valfrihet för föräldrar genom en ökad individualisering av de familjeekonomiska systemen borde ta det verkligt verkningsfulla steget och öka antalet reserverade månader för vardera föräldern inom föräldraförsäkringen. Det skulle ge en ökad stringens åt den splittrade familjepolitik som nu förs.

En familjepolitik som skapar förutsättningar för föräldrar att kombinera en god omsorg om barn med förvärvsarbete som leder till ekonomisk självständighet kräver flera olika typer av reformer. Om regeringen på allvar vill ge ökad makt och valfrihet för föräldrar bör till exempel den nytillsatta delegationen för jämställdhet i arbetslivet hitta sätt att minska visstidsanställningar, införa rätt till heltid och satsa på en högkvalitativ och flexibel barn- och skolbarnomsorg.

Utökade möjligheter för båda föräldrar att vara mottagare av barnbidraget

LO ställer sig bakom förslaget att barnbidraget som princip ska fördelas till båda föräldrarna.

Utredningen föreslår att alla föräldrar med gemensam vårdnad ska anmäla till Försäkringskassan om barnbidraget ska utbetalas till en av dem eller både. Inkommer ingen anmälan betalas barnbidraget ut till båda föräldrarna. Samma regler föreslås gälla föräldrar som inte lever ihop men med gemensam vårdnad av och växelvis boende för barnen, förutom att utredningen i detta fall föreslår att barnbidraget ska kunna delas mot den ena förälderns vilja.

LO ser tydligt poängen med att barnbidraget ska kunna delas mellan föräldrar som på var sitt håll och i ungefär samma utsträckning har omsorg om gemensamma barn. Med hänsyn till de stora ekonomiska skillnader som fortfarande finns mellan män och kvinnor kan det finnas argument för att barnbidraget i vissa fall inte ska delas. Men LO anser att barnbidragets generella karaktär innebär att det inte bör behövsprövas, ens mellan föräldrar.

LO anser även att det är viktigt att genomlysna hur reglerna om delat barnbidrag påverkar till exempel samkönade föräldrar. Vid bland annat inseminering utomlands kan det dröja innan den förälder/mamma som inte bär barnet blir erkänd som vårdnadshavare med gemensam vårdnad och får rätt till barnbidraget. Den nya lagstiftningen får inte bidra till att dessa grupper av föräldrar särbehandlas.

LO har förståelse för utredningens val att inte definiera vad som ska räknas som växelvis boende, men tror samtidigt - i och med att det blir ekonomiskt relevant att fastställa vad som ska räknas som växelvis boende - att det kan komma att uppstå fler konfliktsituationer i fråga om detta mellan föräldrarna. LO anser att det måste finnas effektiva och rättvisa vägar att hantera dessa potentiella konflikter.

En allmän synpunkt är också att utredningen riskerar att underskatta de administrativa kostnader som kommer att krävas för att fastställa vad som ska räknas som växelvis boende.

Växelvisbidrag

Utredningen föreslår att det särskilda bidraget för hemmavarande barn och umgängesbidrag inom bostadsbidraget tas bort vid växelvis boende och ersätts med ett växelvisbidrag. Idag har föräldrar som fått det särskilda bidraget trots att barnen bor växelvis fått mer i bistånd än den andra föräldern även om barnen bott lika mycket hos dem båda. Dessutom har systemet den effekten att föräldrar med växelvis boende barn kan få mer i bistånd än ensamstående föräldrar vars barn bor hos dem hela tiden.

LO anser liksom utredningen att dagens system inte överensstämmer med syftet att likabehandla föräldrar som delar på omsorgen om barnen. Samtidigt är det ett verkligt stort problem att reformen av bostadsbidraget vid växelvis boende i första hand slår mot gruppen ensamstående kvinnor med låga inkomster. Det krävs tydliga och generösa övergångsregler för de föräldrar som kommer att få ett minskat ekonomiskt bistånd. Men även utöver det krävs insatser såväl inom välfärdsersättningarnas utformning, som ett helhetligt politiskt grepp för att stärka kvinnors ekonomiska position

överlag för att stärka den ekonomiska jämställdheten mellan kvinnor och män.

Åtgärder som rör underhållsstödssystemet

LO anser att det är bra att hitta incitament som gör att föräldrar tar ett eget större ansvar för att komma överens om underhållsbidrag utanför underhållssystemet. Inte minst är detta viktigt för att det finns många barn som är berättigade till ett större underhåll än vad de får idag. Underhållsstödet på 1273 kronor har i stor utsträckning kommit att normera vad en umgängesförälder bör betala, istället för att vara ett golv för underhåll. Ur detta perspektiv finns det också fördelar med att tidsbegränsa underhållsstödet, eftersom de ekonomiska förutsättningarna för att betala underhållsbidrag förbättrats över tid.

LO vill dock poängtera att inga föreslagna förändringar ska leda till att det blir svårare för boendeföräldern att få ut det underhåll som föräldern är berättigad till utan förseningar. Staten måste alltid ha en beredskap att reglera underhållet vid behov. LO frågar sig om ett civilrättsligt avtal kan komma att leda till fler rättsliga processer, särskilt om underhållsstödet tidsbegränsas, och därmed öka konflikter och den ekonomiska osäkerheten för de föräldrar som har det huvudsakliga ekonomiska ansvaret för barnen.

Fördelning och avstående av föräldrapenning

LO stödjer förslaget om att ytterligare betona att föräldraförsäkringen redan idag är uppdelad med hälften var till föräldrarna genom att dela de olika typerna av ersättningsdagar (SGI-grundade och ersättning på lägstanivå) lika mellan föräldrarna. Möjligheten att överföra dagar mellan föräldrar bibehålls.

LO anser att utredningen skulle ha kunnat våga gå ett steg längre och föreslå ett ökat antal reserverade föräldrapenningdagar till vardera föräldern.

Landsorganisationen i Sverige
Stockholm som ovan

Wanja Lundby-Wedin

Joa Bergold